

tigt fra o. 1800? Hidtil har man vel især begrundet forløbet med henvisning til de tidligere europæiske krige og den tidvise udelukkelse af engelsk konkurrence. Bogen kan anbefales læsere med ønske om et hurtigt overblik og sans for en belletristisk fremstilling.

Ove Hornby

Nina Jidejian: Beirut through the Ages. Dar el-Mashreq Publishers (distribution Librairie Orientale), Beirut, 1973. xxii + 266 s., ill. Livres libanaises 35,00.

Den libanesiske antikhistoriker Nina Jidejian har specialiseret sig i sit lands byhistorie, hvilket har sat sig frugt i en serie studier, der behandler Byblos, Tyrus og Sidon (*Byblos through the Ages*, 1968, *Tyre through the Ages*, 1969, *Sidon through the Ages*, 1971, alle på samme forlag som nærværende værk); den foreliggende bog er således den fjerde i rækken. Medens udgiverne om værket siger, at »this volume brings together all that is known about Beirut and presents an up-to-date survey for both the scholar and the layman«, er forfatteren selv mere beskedent, idet hun blot forsøger at samle hvad man ved om den antikke, klassiske og middelalderlige by (s. xi); det sidste kapitel, om den tyrkiske tid indtil midten af det 19. årh., må således opfattes som en epilog.

Værket er veldokumenteret, idet det er forsynet med noter anbragt ved siden af teksten og med en 8-siders bibliografi omfattende kilder og monografier, og hertil kommer flere tidsskriftartikler, der – lidt upraktisk – kun optræder i noterne. I boglisten savnes i øvrigt W. Heyds gamle, men stadig grundlæggende arbejde om Levant-handelen (*Geschichte des Levantehandels im Mittelalter I-II*, Stuttgart 1879, fransk forøget udgave: *Histoire du commerce du Levant au moyen-âge I-II*, Leipzig 1885–86) og den amerikanske historiker Ira M. Lapidus' undersøgelse af de nærorientalske byer i senmiddelalderen, som – selvom hovedvægten ligger på Cairo, Damaskus og Aleppo – lejlighedsvis inddrager Beirut (*Muslim Cities in the Later Middle Ages*, Cambridge, Mass. 1967).

Da fremstillingen i overvejende grad bygger på trykt materiale, kan det ikke undgås, at den koncentrerer sig om de af den hidtidige forskning foretrukne områder, hvor kilderne flyder rigeligt. Gådefuld er den næsten totale mangel på skriftlige kilder til byens historie fra begyndelsen af 12. årh.–6. årh. f. Kr. f., især når man ved, at Beirutpræsten Sanchunyatou, der synes at have levet i 6. årh. f. Kr. f., har skrevet værker med historiske oplysninger, der er blevet benyttet af senere forfattere; knapheden på ikke-skriftlige kilder fra de samme århundreder kan forklares ved, at fund ved gadegennembrud og lignende i den tyrkiske tid ikke altid er blevet registreret (jf. s. 70) og ved, at ældre fundamenter er blevet skjult af moderne bygninger.

Den fönikiske by havde navnet Biruta, og en myte beretter, at guden El grundlagde Byblos, ægtede en kvinde, Berout, og byggede for hende en by, der fik hendes navn, og som senere blev givet til Poseidon og de i Beirut dyrkede guddomme Kabirerne. En anden sent overleveret legende meddeler derimod, at nymfen Beroë var datter af Adonis og Afrodite, og at både Dionysos og Poseidon søgte hendes gunst, sidstnævnte med held. Fælles for de to modstridende myter er byens tilknytning til Poseidon; men oprindelsen hertil forklares på forskellig vis. I betragtning af, at en Beroë også var eponym for den makedonske by Beroia, der måske gav navn til den hellenistiske nygrundlæggelse i Nordsyrien, det nuværende Aleppo (jf. *Der kleine Pauly I*, sp. 868–69; *J. Sauvaget: Alep I*, s. 38), kan det tænkes, at Beroë-myten antyder, at Beirut i den allertidligste hellenistiske tid har haft navnet Beroia. Navnet Beroë skal i øvrigt være afledt af stammen bher- (den frugtbare (♁: jord)), jf. *D. Detschew: Die thrakischen Sprachreste*, s. 54, hvilket

viser, at Beroë-myten ikke kan være den oprindelige, idet den ikke – i modsætning til Berout-legenden – tager hensyn til t-radikalen i bynavnet.

Det kan vist uden overdivelse siges, at bogens vægtigste afsnit behandler de hellenistiske, romerske og byzantinske århundreder, der er bedre udforsket end den følgende tid. Et par småfejl har ikke kunnet undgås: Den attiske ephebeia omfatter unge mænd i alderen 18–20, ikke som forfatteren skriver (s. 39) fra 14 år og opefter, og s. 51 henføres Johannes Malalas til 4. årh. e. Kr. f., medens han p. 71 korrekt dateres til 6. årh. Endelig skal der vel s. 59 sidste linie læses »provinces of Asia« i stedet for »province of Asia«.

Som naturligt er i Orientens historie lader Mme Jidejian middelalderen begynde med den arabiske erobring. Det nævnes s. 79, at gund-inddelingen skal være foretaget af områdets nye herrer; men man skulle i så fald have ventet at finde den fx. i 'Irāq, hvilket ikke er tilfældet. I betragtning af dets militære karakter er det ikke udelukket, at gund-systemet fortsætter den byzantinske theme-inddeling, der ifølge nogle forskere indførtes af kejser Heraklios (610–41). Der kan her erindres om, at gund ligesom thema betegner både et armékorps og det distrikt, hvor dette hører hjemme (cf. EI² II, sp. 600–601 og Ostrogorsky: Geschichte des Byzantinischen Staates³ s. 80–82).

Senere i middelalderkapitlet (hvor årstallene s. 82 1036–1037 bør læses 1096–1097, jf. at Beirut s. 8 først skal være blevet frankisk 1172, medens det korrekte år 1110 er anført s. 82) fremhæves det med rette, at 3. korstog i langt højere grad end 1. korstog var inspireret af verdslige fyrster med Frederik Barbarossa i spidsen (s. 85). Det må dog erindres, at kun 3 dage efter sit valg til pave udsendte Gregor 8. en rundskrivelse med opfordring til alle om at tage korset p.gr.a. Jerusalems fald (Jaffé 16013, af 24. oktober 1187).

Som allerede nævnt bør kapitlet om Beirut i den tyrkiske tid opfattes som en efterskrift. Forfatteren undgår således den fare, der truer alle behandlinger af en enkelt bys udvikling: At fremstillingen af de sidste 100 års historie opløses i personalhistorie og anekdoter. Til gengæld havde man gerne læst en skildring af hvorledes byen gradvis voxede ud over de gamle bymure, og hvordan Beirut idag ligesom i senantikken er blevet en by, hvor studenter fra hele Mellemøsten søger lærdom. Anmelderen tør i øvrigt ikke kun se Beiruts tilbagegang i det 16. årh. som udtryk for tyrkisk korrupsion og overbeskatning (jf. s. 93), idet både Aleppo og Damaskus gik tilbage i folketal i denne periode, medens flere af de til riget hørende europæiske byer gik frem. Måske er der således tale om en bevidst regeringspolitik til fordel for de europæiske provinser.

De sidste 100 år er dog fyldigt repræsenterede i det store illustrationsmateriale, der omfatter halvdelen af bogen, og som følger samlet efter teksten. Udvalget er foretaget med klar forståelse af illustrationernes dokumentariske værdi: Arkæologiske levn, tegninger af monumenter, fotografier fra Beirut og kort, bl. a. en plan over Beirut og omegn, som den danske vicekonsul Julius Löytved lod udarbejde 1876; de historiemalerier, der sjældent undgås i en illustreret, populær dansk fremstilling, ses ikke her. Anmelderen er dog ikke sikker på, at den fig. 162 gengivne bronzeløve er veneziensk, idet Markusløven i modsætning til den her afbildede har vinger.

Mme Jidejians bog opfylder de krav, som forfatter og forlag har stillet til fremstillingen; det foreliggende arbejde viser, at det udmærket kan lade sig gøre at skrive for den »dannede almenhed« uden at slække på videnskabsmandens krav om fyldig dokumentation.

Thomas Riis